

## הרב יהודה זולדן, באר יהודה – בבא מציעא, פרקים א-ב, עמ' 120-133

### שיעור ח

#### ההוא רעיא

(בבא מציעא ה, ע"א-ע"ב)

הקדמה

א. "ההוא רעיא" – סיפור המקרה, ודברי רב זירא ואב"י  
ב. רש"י ותלמיד רבנו פרץ: "והא גזלן הוא", ו"סתם רועה פסול"  
ג. ריטב"א: מסירת בהמות לרועה, ואיסור "ולפני עור לא תתן מכשול"  
סיכום

#### הקדמה

בגמרא (ה ע"א-ע"ב) מסופר שתבעו רועה שיחזיר את הבהמות שקיבל לרעות, והרועה טען שלא היו דברים מעולם. אחר כך באו עדים והעידו שהוא אכל שתיים מהבהמות שעליהן נתבע. רב זירא אמר שעל פי דינו של רבי חייא קמייטא על הרועה לשלם את שתי הבהמות הללו, ועל השאר יצטרך להישבע שבועת מודה במקצת. אמוראים דנו באיזה אופן ניתן להשביע אדם שהוכח שהוא גזלן, וכן דנו בנוגע לשבועה של רועה שהוא חשוד כגזלן. בעקבות כך התפתח דיון גם בשאלה באיזה אופן ואם בכלל, ניתן למסור בהמות לרועה על מנת שירעה אותן בשדות מאחר שהוא חשוד כגזלן. נבאר תחילה את חלקה הראשון של הסוגיה העוסקת בשאלה באיזה אופן ניתן להשביע אדם שהוכח שהוא גזלן. אחר כך נעיין בהסברו של רש"י לשאלה מדוע הנימוק שאין להשביע את אותו רועה הוא שהוכח שהוא גזלן, הלא רועים ממילא פסולים לעדות וכן גם לשבועה, וכן נעיין בהסברו של רש"י לתשובת הגמרא ולדיון בעקבות התשובה. בהקשר זה נעיין בקושיה שהקשה תלמיד רבנו פרץ על הסברו של רש"י.

בחלק האחרון של השיעור נעיין בפירושו הייחודי של הריטב"א לסוגיה כולה.

#### א. "ההוא רעיא" – סיפור המקרה, ודברי רב זירא ואב"י

בגמרא (ה ע"א-ע"ב) נאמר:

ההוא רעיא דהוו מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי. יומא חד מסרו ליה בלא סהדי.

לסוף אמר להו: לא היו דברים מעולם. אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> לפי הגאון מוילנא (גר"א, שולחן ערוך חושן משפט סי' פז ס"ק מו; שנות אליהו, ליקוטים מהגר"א סוף מסכת שביעית; מהר"ץ חיות, ה ע"ב) סדר הדברים היה כך: הרועה טען שלא היו דברים מעולם ונשבע שבועת היסת. המילה "לסוף" מקומה לפני המילים "אתו סהדי". הפירוש הוא שלאחר שהוא נשבע שבועת היסת, באו עדים והעידו שהוא אכל שתיים מהן.

היה רועה שבכל יום היו מוסרים לו בהמות שירעה אותן, והמסירה הייתה בנוכחות עדים.<sup>2</sup> יום אחד מסרו לו שלא בנוכחות עדים, והרועה טען: לא היו דברים מעולם. אחר כך באו עדים והעידו שראו אותו אוכל שתי בהמות מהבהמות שהוא נתבע עליהן.

מדברי רש"י (ה"ע"ב ד"ה ידיה) משמע שמדובר ברועה שהיה רועה את הבהמות של בני העיר בשכר. תוספות (ד"ה מסרי) כתבו שהמוסרים אמרו לרועה שעליו גם להחזיר בנוכחות עדים, כי אלמלי כן, ההלכה היא (כתובות יח ע"א) "המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפרעו בעדים". המקרה הזה שהרועה טען שלא היו דברים מעולם ועדים העידו שאכל שתי בהמות, נזכר בגמרא בהקשר לדברי רבי חייא קמייטא: "מנה לי בידך והלה אומר: אין לך בידי כלום. והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז – נותן לו חמשים זוז, וישבע על השאר":

אמר רב זירא: אם איתא לדברי חייא קמייטא, משתבע אשאר.

אמר ליה אבבי: אם איתא משתבע? והא גזלן הוא!

אמר ליה: שכנגדו קאמינא.<sup>3</sup>

השתא נמי, דליתא לדברי חייא נחייביה מדרב נחמן. דתנן: "מנה לי בידך, אין לך בידי – פטור"

(שבועות לח ע"ב). ואמר רב נחמן: משביעין אותו שבועת היסט.

דרב נחמן תקנתא היא, ותקנתא לתקנתא לא עבדינן.

לדברי רב זירא, על פי רבי חייא במקרה זה הרועה יצטרך לשלם את שתי הבהמות ולהישבע על שאר הבהמות שעליהן טען שלא היו דברים מעולם.<sup>4</sup> על כך הקשה אב"י שהרועה אינו יכול להישבע

<sup>2</sup> נזכר כאן שמסרו לרועה "חיותא", וגם בהמשך נאמר "אנן חיותא לרועה היכי מסרינן". לאורך כל השיעור כתבנו בהמות, כאמור בגמרא (צג ע"א): "ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא...". ורש"י (ד"ה חיותא) פירש: "בהמות", והכוונה לבהמה גסה, ולא לצאן שהיא בהמה דקה. הלכה היא שאסור לגדל בהמה דקה (בבא קמא עט ע"ב), והתוספות (שם ד"ה אין מגדלין) כתבו: "דהא דאמרינן בפרק קמא דבבא מציעא (דף ה:) דרועה בהמות של אחרים כשר דאין אדם חוטא ולא לו, היינו דוקא גסה שמותר לגדל, אבל דקה בארץ ישראל או בבבל לרב [הכוונה לאמור בגמרא (בבא קמא פ ע"א): "אמר רב הונא אמר רב: עשינו עצמנו בבבל בארץ ישראל לבהמה דקה, מכי אתא רב לבבל"] אין נראה לחלק בין מגדל שלו לשל אחרים, דהא אפילו קשורה בכרעי המטה אסור". אמנם בהמשך כתבו תוספות שעל פי המשך הסוגיה שם ייתכן שדברי רב לא היו מוסכמים על הכול, כי כמה פעמים מופיע בגמרא שגידולו בהמה דקה בבבל בגמרא (עבודה זרה כו ע"א) נאמר: "...רועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין. אסוקי בשכר שרי משום איבה". אם רועי בהמה דקה נפלו לבור אין מעלים ואין מצילים אותם משם, ומאידיך אין מורידים אותם לשם כדי שימותו, אבל מעלים אותם מהבור תמורת שכר. התוספות (שם ד"ה והרועים בהמה) כתבו: "והרועים בהמה דקה – פירוש בשלהן, דאי בשל אחרים הא אמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:) אין אדם חוטא ולא ל". בעניין גידול בהמה דקה בהרחבה בספרי: "גידול בהמה דקה בארץ ישראל", באר יהודה – בבא קמא, עמ' 310–323.

<sup>3</sup> פעמים רבות מופיע בגמרא שאב"י ורב זירא דנו ביניהם (עירובין נט ע"ב; פסחים צו ע"א; ועוד). אב"י אמר על רב זירא שהוא "גברא רבה" (נדה נ ע"ב). אב"י ורב זירא היו בין ארבעת המועמדים לתפקיד ראשות ישיבת פומפדיתא, ואב"י נבחר (הוריות יד ע"א). כתבנו רב זירא ולא רבי זירא, כדי להדגיש שמדובר ברב זירא בן זמנו של אב"י, ולא רבי זירא האמורא הבבלי שעלה לארץ ישראל והיה תלמידו המובהק של רבי יוחנן. תוספות (מנחות מ ע"ב ד"ה ר' זירא) כתבו: "משמע דרב זירא לאו היינו רבי זירא, ולא כפירוש הקונטרס בכתובות (דף מג:)."

<sup>4</sup> הרב יוסף סוקוביץ (פורת יוסף, ה"ע"ב) כתב: "לכאורה משמע דרבים היו תובעים אותו. וצריך עיון לפי זה היאך יחויב על השאר משום שאכל תרתי דאחד מהם? ודוחק לומר שהיו כולם שותפים". לא בהכרח שהוא אכל שתי בהמות של אותו אחד. ייתכן שהרועה אכל שתי בהמות שכל אחת מהן שייכת למישהו אחר. כמו כן לא ברור מדוע "דוחק לומר שהיו כולם שותפים". כאמור, מדובר ברועה העיר בשכר, וייתכן שכל בני העיר שותפים בבעלות על אותן בהמות, ומי מבני העיר היה מוסר לו את כל הבהמות בכל יום בנוכחות עדים ומקבל בחזרה בנוכחות עדים. כמו כן גם אם בני העיר לא היו שותפים, נראה שהמסירה בעדים הייתה על מנת לוודא את מספר הבהמות שקיבל הרועה בכל יום, וכן למי מבני העיר שייכת כל

כי העדים העידו שהרועה אכל שתי בהמות ובכך התברר שהוא גזלן, וחשוד על ממון חשוד על השבועה ואינו יכול להישבע. רש"י (ד"ה והא גזלן) העיר שמקרה זה אינו דומה לדינו המקורי של רבי חייא בהלוואה, שם יש מקום לומר שללווה אין כסף לפרוע את כל ההלוואה ולכן הוא משתמט ומודה במקצת עד שיהיה לו כסף לפרוע את כל ההלוואה. כך גם כשמדובר בשומר שכופר בפיקדון, יש מקום לומר שהפיקדון אבד לו והוא משתמט עד שימצא אותו או עד שיהיה לו כסף לשלם תמורתו. אך במקרה זה העדים העידו שהוא אכל שתי בהמות שאינן שלו, התברר שהוא גזלן ולכן לא ניתן להשביע אותו. רב זירא השיב שאכן כן, וכוונתו הייתה לומר "שכנגדו קאמינא". זאת על פי האמור בגמרא (שבועות מד ע"ב) שחשוד על השבועה – תיקנו חכמים שכשנגדו יישבע. במקרה זה המפקיד או המפקדים יישבעו כמה בהמות נמסרו לרועה לשמור. הגמרא דנה בנוגע לאפשרות לחייב את הרועה שבועת היסט, ודוחה זאת.

## ב. רש"י ותלמיד רבנו פרץ: "והא גזלן הוא", ו"סתם רועה פסול"

הגמרא המשיכה (ה ע"ב) והקשתה:

ותיפוק ליה דהוה ליה רועה, ואמר רב יהודה: סתם רועה פסול!

רש"י (ד"ה ותיפוק ליה) הסביר: "אדאביי קא מתמה דקשיא ליה והא גזלן הוא, ותיפוק ליה דבלאו הך גזילה פסול לשבועה". הגמרא הקשתה מדוע פסל אביי את הרועה משבועה מפני שבמקרה זה העידו עדים נגדו שהוא גזל שתי בהמות, הרי גם בלי עדות ממוקדת זו יכול היה אביי להקשות ולטעון "דהוה ליה רועה" וממילא הוא פסול לשבועה.<sup>5</sup> לחיזוק הטיעון שרועה פסול לשבועה הוסיפה הגמרא את דברי רב יהודה שאמר: "סתם רועה פסול", והכוונה שם היא שהוא פסול לעדות. רש"י (ד"ה דאמר רב יהודה) הסביר: "אפילו לא הועד עליו שגזל" הוא פסול לעדות, כי לפי רש"י (ד"ה פסול) "דסתמיה גזלן הוא, שמרעה בהמותיו בשדות של אחרים". המקור לכך שרועה פסול לעדות מדרבנן הוא בגמרא (סנהדרין כה ע"ב):

תנא: עוד הוסיפו עליהן [על פסולי עדות שנזכרו במשנה (שם כד ע"ב)]: "המשחק בקוביא, והמלוה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית"[: הרועים... רועים, מעיקרא סבור: אקראי בעלמא הוא, כיון דחזו דקא מכווני ושדו לכתחילה – גזרו בהו רבנן.

אחת מהן, כדי שכל אחד יוכל לקבל את שלו בסוף יום המרעה. על אותן שתי בהמות שהרועה אכל הוא היה צריך לשלם, וכנראה העדים ידעו לזהות של מי הן היו, שאם לא כן אולי אלו בהמות של הרועה עצמו או של אחרים שאינם קשורים לתביעה נגדו.

<sup>5</sup> הרא"ה קוק (טוב ראייה, ב ע"ב; מציאות קטן, ס' שיח) פירש את קושיית הגמרא באופן אחר: "ותיפוק ליה דהוה ליה רועה". לפיו הגמרא לא חזרה לדון בקושיית אביי על רב זירא, אלא התייחסה לדברי הגמרא קודם לכן, שאין משביעים את הרועה שבועת היסט כי היא תקנה של רב נחמן כשהנתבע כופר בכול, וכן הדין שהחשוד על השבועה 'שכנגדו נשבע ונוטל', גם היא תקנה דרבנן, וחכמים לא תיקנו תקנה על תקנתם. כיוון ששבועת היסט של רב נחמן היא מדרבנן, לא תיקנו עליה תקנה נוספת שאם אינו יכול להישבע – שכנגדו נשבע ונוטל. על כך כתב הרב קוק שההנחה היא ש"לא משביעין היסט כי אם למוחזק בכשרות, אם כן יש לומר דהכי קאמר, מאי מקשה, 'השתא דליתא לרבי חייא נחייביה מדרב נחמן', כיון שעכ"פ רועה אינו מוחזק בכשרות הוא אפילו קודם הכרזה, אם כן 'תיפוק ליה דהוה ליה רועה', ולא שייך כלל דרב נחמן. והנה אם היו נותנים לו בלא סהדי והיה תמיד מחזיר היה מוחזק בכשרות, וזה לא הוחזק, ע"כ אמרינן 'לסוף אתו סהדי', דכל המשא ומתן היה קודם דאתו סהדי, והיה מקום לדון למוחזק בכשרות, רק מצד דכל יומא מסרי ליה בסהדי, ועל זה מתרץ דהיינו דידיה". הסבר כזה שקושיית הגמרא "ותיפוק ליה דהוה ליה רועה" מתייחסת לשבועת ההיסט של רב נחמן, ניתן למצוא בדברי מהר"י אבוהב (שיטה מקובצת, ה ע"ב).

רש"י (ד"ה אקראי בעלמא) הסביר: "אקראי בעלמא – מה שהבהמה נכנסת לשדות של אחרים ורועה אקראי הוא, ואין הרועה מתכוין לכך", אבל חכמים ראו שהם עושים כן בכוונה, ועל כן פסלו אותם לעדות.<sup>6</sup> רב יהודה הוסיף ואמר: "סתם רועה פסול", ורש"י (ד"ה סתם רועה) הסביר: "סתם רועה – דאכתי לא חזינן דעיילו בהמותיו בשדות אחרות". ההנחה בסוגייתנו היא שאם סתם רועה פסול לעדות מדרבנן, הוא פסול גם לשבועה, וכפי שכתבו התוספות (ה ע"ב ד"ה בלא דמי) בנוגע לפסולי העדות שנזכרו במשנה (שם כד ע"ב):

והפסול לעדות פסול לשבועה. דכל הנהו דחשיב בפסולי עדות בפרק זה בורר (סנהדרין דף כה: ושם), פוסל להו לשבועה בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מה:).

הגמרא השיבה על הקושיה:

לא קשיא, הא ידידה, הא דעלמא.

דאי לא תימא הכי, אנן חיותא לרועה היכי מסרינן? והא כתיב "ולפני עור לא תתן מכשול" (ויקרא יט, יד)? אלא: חזקה, אין אדם חוטא ולא לו.

תשובת הגמרא היא שיש להבחין בין רועה שרועה את הבהמות שלו לבין רועה שרועה בהמות של אחרים, וכפי שהסביר רש"י (ד"ה ידידה): "דבשביל הנאתו רועה אותן בשדות אחרות", ועל כך אמר רב יהודה "סתם רועה פסול" גם אם לא ראינו את הרועה נכנס לרעות בשדה של אחרים. רש"י המשיך: "אבל רועה בהמות העיר בשכר, בשביל הנאת אחרים אינו חוטא להרעות עד שיגיע למרעה המופקר לכל". אבל אם ייודע שרועה בהמות של אחרים נכנס לשדה פרטית, הוא יהיה פסול לעדות.<sup>7</sup> משום כך לא פסל אביי את הרועה כי סתם רועה פסול, אלא מפאת העדות שגזל. בגמרא נאמר שההבחנה בין רועה בהמות של אחרים לבין רועה בהמות של עצמו היא הכרחית, משום שאם לא כן, לא יהיה ניתן למסור בהמות לרועה כי יש לחשוש שהוא ירעה אותן בשדות של אנשים אחרים ויעבור על איסור גזל, והרי כתוב "ולפני עור לא תתן מכשול", ומסירה של בהמות גורמת לו למכשול – לגזול. אלא שההנחה היא שרק כשהרועה רועה בהמות שלו הוא חשוד שירעה בשדות של אחרים, אבל כשהרועה רועה בהמות שמסרו לו אנשים לרעות בעבורם, הוא אינו חשוד על כך כי חזקה בידינו "אין אדם חוטא ולא לו". אדם אינו חוטא אם אין לו רווח אישי מהחטא. על הסברו של רש"י את קושיית הגמרא: "ותיפוק ליה..." הקשה תלמיד רבנו פרץ (שיטה מקובצת, ה ע"ב):

<sup>6</sup> רבנו חננאל (סנהדרין שם) פירש: "והרועים כיון דחזו להו דשקלי מן הזרעים שבשדות בני אדם ושדו קמי בהמתייהו, פסלינהו רבנן. והני מילי רועה בהמה ידידהו אבל רועה בהמה דעלמא לא, חזקה אין אדם חוטא ולא לו, כך מפורש בתחלת שנים אוחזין בטלית". לפי רבנו חננאל הרועים בעצמם היו נכנסים לשדות של אחרים ולוקחים זרעים מהשדות לבהמות שלהם.

<sup>7</sup> כאמור לעיל, הסוגיה העוסקת בפסולם של רועים להעיד היא בגמרא סנהדרין (כה ע"ב), ושם לא נזכר כלל שמדובר רק ברועים שרועים את הבהמות שלהם. מדברי הגמרא שם ניתן להבין שכל הרועים, ולא משנה של מי הבהמות שהם רועים, יהיו תמיד פסולים לעדות. אמנם הר"ף (סנהדרין ה ע"א בדפי הר"ף) בסוגיה שם ציין את ההבחנה הזאת, וכן ראשונים נוספים (רא"ש סנהדרין ג, יא; הרב מנחם המאירי, בית הבחירה סנהדרין כה ע"ב). הרמב"ם (הל' עדות י, ד) כתב: "הרועים, אחד רועי בהמה דקה ואחד רועי בהמה גסה של עצמן, הרי הן פסולין. שחזקתן פושטין ידיהן בגזל ומניחים בהמתן לרעות בשדות ופרדסים של אחרים, ולפיכך סתם רועה פסול". כך כתב רבנו יעקב (טור, חושן משפט סי' לד, כג): "הרועים אחד רועה בהמה גסה ואחד רועה בהמה דקה סתמא פסולים שחזקתן שמרעין בשדות אחרים אפילו לא ראינו שעשו כן, ודוקא ברועה בהמות שלו, אבל של אחרים אינו פסול עד שנדע שמרעה בשדות אחרים". הרב יוסף קארו (שולחן ערוך שם יג) כתב כלשונו של הרמב"ם.

פירש הקונטרס "ותיפוק ליה..." כלומר בלאו הכי פירכא "והא גזלן הוא" יש להקשות פירכא אחרת דהא כל רועה גזלן.

ולא נהירא, דמאי פריך וכי "יהודה ועוד לקרא" (קידושין ו ע"א), כלומר דטפי הוה ליה למפרך מגזלן דפסול מדאורייתא, מרועה דאינו פסול אלא מדרבנן?<sup>8</sup>

יושם לב שיש הבדל בהצגת דברי רש"י על ידי תלמיד רבנו פרץ. לפי תלמיד רבנו פרץ אביי היה צריך להקשות ש"כל רועה גזלן", ואילו רש"י (ד"ה ותיפוק ליה) הדגיש עניין אחר: "ותיפוק ליה דבלאו הכי גזילה פסול לשבועה". נראה שכוונתו לומר שמאחר שכל רועה מוחזק כגזלן, גם ללא העדות שהרועה אכל שתי בהמות הוא יהיה פסול לשבועה.

על דברי רש"י שאל תלמיד רבנו פרץ, שאביי העדיף להקשות מגזלן שפסול לשבועה, כי גזלן פסול לשבועה מהתורה ואילו רועה פסול לשבועה רק מדרבנן. "יהודה ועוד לקרא" – זהו ביטוי שמשמעותו שאין צורך להוכיח דבר ממנהג שהיה ביהודה, שהרי כך נאמר בפסוק. כך גם כאן, רועה שהתברר שהוא גזלן פסול לשבועה מהתורה כמו כל גזלן אחר, וזו קושיה חזקה יותר מלומר שרועה שפסול לעדות ולשבועה בעקבות תקנת חכמים.

הרב יעקב שטיינהויז (דבר יעקב, ה ע"ב) כתב שיש ליישב את קושיית תלמיד רבנו פרץ בכך שהנחת הבסיס של רבנו פרץ היא שגזלן פסול לשבועה מהתורה, ואילו רש"י סבר שגזלן פסול לשבועה מדרבנן. מחלוקת כזו מופיעה בתוספות (ה ע"ב ד"ה דחשיד): "דגזלן לא פסול לשבועה אלא מדרבנן, ולעדות הוא דפסול מדאורייתא משום 'אל תשת רשע עד'". המקור לכך שגזלן פסול לעדות מהתורה הוא (שמות כג, א): "אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס". ובגמרא (סנהדרין כז ע"א) נאמר: "אלו גזלנין", וכן (שם כה ע"ב): "גזלן דאורייתא הוא", ורש"י (ד"ה דאורייתא הוא): "אל תשת רשע עד". במדרש ההלכה (ספרי דברים פסקא קפט) נלמד מפסוק אחר: "כי יקום עד חמס באיש לענות בו סרה" (דברים יט, טז) – "אין חמס אלא גזלן". נראה שגם רש"י יסבור כך, וממילא לא קשה עליו קושיית תלמיד רבנו פרץ.

בהמשך התוספות (ה ע"ב ד"ה דחשיד) נזכרו דברי רבי יהודה החסיד שמהם משמע שחשוד בממון חייב שבועה מהתורה, וההנחה שבשל חומרת השבועה הוא יפרוש:

... אבל גזלן ודאי כמו שמממון אינו פורש הוא הדין משבועה. ולא קשה מההוא רעיא דאסהידו ביה דאכל מינייהו אמאי פסול דבהנך תרי דאכל צריך לשלם ומהשאר יפרוש על ידי שבועה? דמה שהוא משלם על ידי עדים אין זה השבה מעליא דעל כרחו משלם, והיינו טעמא דכופר בפקדון פסול לעדות.<sup>9</sup>

תלמיד רבנו פרץ סבר כרבי יהודה החסיד שפסול גזלן לשבועה הוא איסור מהתורה. נראה להוסיף עוד. רש"י הסביר "והא גזלן הוא" מאחר שבמקרה זה התברר שהרועה גזלן שתיים מהבהמות שנתבע עליהן, הוא חשוד על ממון, וחשוד על ממון פסול לשבועה. כך ניתן ללמוד מהסברו של רש"י (ד"ה לשכנגדו) לתשובת רב זירא: "לשכנגדו קאמינא – אם שבועה מוטלת עליו

<sup>8</sup> כך הקשו: ריטב"א (ה ע"ב) בשם התוספות; הרב מרדכי אשכנזי (הגהות מרדכי, רמז תיט). הריטב"א כתב כהסברו של תלמיד רבנו פרץ (לקמן הערה 14) וכתב על כך: "והוא דין חדש". הרמ"ך (שיטה מקובצת, ה ע"ב) העיר על ההבדל בין קושיית אביי "והא גזלן הוא" לבין קושיית הגמרא: "ותיפוק ליה דהוה ליה רועה" – "ואם תאמר ומאי קושיא אין הכי נמי דמשום הכי קרי ליה גזלן? ואי משום דאסהידו ביה דאכל תרי מינייהו מעשה שהיה כך היה? ויש לומר מדלא קאמר 'דהא סתם רועה גזלן הוא' וקאמר סתמא 'והא גזלן הוא', משמע משום דאסהידו ביה קרי ליה גזלן, ומשום הכי פריך 'ותיפוק ליה...'".

<sup>9</sup> דברי התוספות הללו ודברי רבי יהודה החסיד נזכרו גם בתוספות (כתובות יח ע"ב ד"ה ובכולי; גיטין נא ע"ב ד"ה ובכולי); הרב מרדכי אשכנזי (הגהות מרדכי, רמז תיח).

נשבע שכנגדו ונוטל, כדאמרין בשבועות (מד, ב) שהחשוד על השבועה תקנו חכמים שכנגדו נשבע". אך ההצעה לפסול רועה לשבועה גם כאשר אין מידע שהוא גזל ממישהו אלא מפני שחכמים גזרו על רועים שלא יעידו כי הם חשודים כגזלנים, ומסיבה זו הם גם פסולים לשבועה, היא משמעותית הרבה יותר מאשר להצביע על מקרה ממוקד שבו העידו על רועה שהוא גזל שתי בהמות. כאמור, רש"י סבר שגזלן פסול לשבועה מדרבנן, וגם התקנה הגורפת של חכמים לאסור להשביע רועים כי הם חשודים כגזלנים – גם היא מדרבנן. אשר על כן הקושיה "ותיפוק ליה דהוה ליה רועה" היא עקרונית ורחבה יותר. לפי הסבר זה גם אם רש"י היה סובר שגזלן פסול לשבועה מהתורה וכדברי רבי יהודה החסיד, שאלה זו עקרונית ורחבה יותר מאשר מקרה ממוקד שבו הוכח שאדם גזלן.<sup>10</sup> כאמור, על כך השיבה הגמרא שרועים פסולים לעדות כשהם רועים את הבהמות הפרטיות שלהם, אך לא כשהם רועים בהמות של אחרים.

במקרה של "ההוא רעיא" אין מדובר שהרועה רעה את הבהמות בשדות של אחרים וגזל מהם, אלא בכך שהוא אמר ש"לא היו דברים מעולם" – שבאותו יום לא נמסרו לו בהמות כלל, ואחר כך התברר שהוא אף אכל שתיים מהן. ראשונים דנו מדוע היה חשוב לגמרא לומר שבכל יום היו מוסרים לרועה את הבהמות בנוכחות עדים. ממכלול דבריהם ניתן ללמוד שהעובדה שבכל יום נמסרו לו בהמות בנוכחות עדים מלמדת שהמפקידים חשדו בו שהוא איננו אדם נאמן, והעובדה שיום אחד מסרו לו את הבהמות ללא עדים איננה מלמדת שמעתה הם ראו בו אדם נאמן. העובדה שבאותו היום מסרו לו ללא עדים היא לרעת המפקידים, כי "אנן סהדי" שהם כנראה לא הפקידו, כי גם העדים שהעידו שהרועה אכל שתי בהמות אינם מעידים על כך שבאותו יום נמסרו בהמות לרועה. הם רק מעידים שראו את הרועה "דאכל תרתי מינייהו" – אכל שתי בהמות מאלו שהתובעים טענו שהם הפקידו אצלו.<sup>11</sup>

רש"י לא הסביר את פרטי המקרה אלא החל את פירושו בסוגיה בדברי רב זירא: "אם איתא לדרבי חייא". נראה שרש"י הבין שהמסירה היומית בנוכחות עדים, ואולי אף החזרת הבהמות בנוכחות עדים, משמעותה כפי שכתבו התוספות, שמדובר על פעולה שגרתית בין המפקידים לרועה העיר. ייתכן שבכל יום מסרו לו מספר אחר של בהמות או אף את אותו מספר של בהמות, אך היה צריך לספור את הבהמות בעת המסירה כדי שיהיה ניתן לוודא בסוף היום שכולן חזרו, ועל כן עדים נכחו בעת המסירה וההחזרה. אדרבה, כרועה העיר בשכר הם לא חשדו בו שהוא ירעה בשדות של אחרים אלא נתנו בו אמון שהוא ירעה בשטח הפקר, או שאף אמרו לו בבירור שירעה רק בשטח הפקר,<sup>12</sup> ועל כן אין להחשיבו כסתם רועה שהוא פסול. ממילא צדק אב"י כששאל שבעקבות דברי הרועה "שלא היו דברים מעולם" ועדות העדים נגדו שהוא אכל שתי בהמות, הוכח שהוא גזלן ולכן אינו יכול להישבע.<sup>13</sup>

<sup>10</sup> במחברתי שבה סיכמתי את שיעורי, כתוב שהסבר זה שמעתי בשיעור שמסר מו"ר הרב יעקב אריאל בסוגיה זו בישיבת ההסדר בנוה דקלים ת"ו.

<sup>11</sup> סיכמנו את דברי הראשונים (רשב"א, ריטב"א [מיוחס לו], מהר"י אבוהב בשיטה מקובצת – ה"ע"א) שכתבו מדוע מסופר בגמרא שבכל יום מסרו לו בעדים, אף על פי שניתן לדייק ולדקדק בהבדלים ביניהם.

<sup>12</sup> הרדב"ז (שיטה מקובצת, ה"ע"ב) כתב בשם מורנו הרב: "הא דעלמא – שקבל עליו לרעותם בשדות של הפקר, לפיכך כשר". אמנם ההקשר של הדברים הוא חלק מהצעה אחרת של רש"י להסבר תשובת הגמרא "הא ידידיה הא דעלמא".

<sup>13</sup> תלמיד רבנו פרץ הסביר באופן שונה את שאלת הגמרא. לפיו השאלה היא מדוע רב זירא השיב שכוונתו לומר שכנגדו נשבע ונוטל, הרי מדובר ברועה וכשהבהמות נמסרו לו ידע המפקיד שהרועה אינו יכול להישבע מאחר שרועה פסול לעדות ולשבועה. "שכנגדו נשבע ונוטל" נאמר במצב שלא היה ידוע שאותו אדם לא יוכל להישבע כי הוא פסול, אבל אם ידוע מראש שהוא פסול אין דין חשוד על ממון חל עליו, מפני שאם לא כן כל אחד יפקיד אצל מי שהוא חשוד ויתבע אותו כפליים, ומאחר שהנפקד אינו יכול

יוצא אפוא שמהלך הגמרא הוא שבתחילה דנו האמוראים בשאלה מדוע אותו "ההוא רעיא" שהועד נגדו שהוא גזלן לא נשבע שבועת מודה במקצת שהיא שבועה מהתורה, ואחר כך דנו מדוע הוא לא נשבע שבועת היסת שהיא שבועה מדרבנן. לאחר מכן דנה הגמרא בשאלה עקרונית שנוגעת לכל רועה גם מי שאין ידוע עליו שהוא גזלן, שהוא פסול לשבועה מכוח תקנת חכמים שסתם רועה פסול לעדות ולשבועה.

### ג. ריטב"א: מסירת בהמות לרועה, ואיסור "ולפני עור לא תתן מכשול"

הריטב"א (ה ע"א) התייחס בתחילת הסוגיה לכך שהגמרא האריכה בפירוט המקרה של "ההוא רעיא":

"ההוא רעיא דכל יומא הוּו מסרי ליה חיותא בסהדי". לא הוּי מצטריך ליה לתלמודא לאורוכי כולי האי, אלא דלימא "ההוא רעיא... דמסרי ליה חיותא בלא סהדי, ולבסוף אמר להם לא היו דברים מעולם", אלא דבעי למינקט כולי עובדא היכי הוה.

לפי הריטב"א אין משמעות הלכתית לכך שבכל יום היו מוסרים לו את הבהמות בנוכחות עדים, והגמרא כתבה זאת כדי להציג תמונה שלמה.

על שאלת הגמרא: "ותיפוק ליה דהוה ליה רועה, ואמר רב יהודה: סתם רועה פסול!" הסביר הריטב"א (ה ע"ב):

"ותיפוק ליה דהוה ליה רועה", לברורי מילתא קאמר, משום דלכאורה הוה משמע דאביי לית ליה דרב יהודה.

לדברי הריטב"א מכך שאביי שאל את רב זירא: "והא גזלן הוא", ניתן להבין שרק בשל העובדה שהתברר שהרועה אכל שתי בהמות הוא פסול לשבועה, ולא בשל דברי רב יהודה שרועה פסול מעיקרא לשבועה. תשובת הגמרא: "לא קשיא הא ידיה הא דעלמא". הריטב"א הסביר:

פירוש דבדידיה פסול, אבל כשרועה בהמות דעלמא כשר מן הסתם, דמסתמא אין אדם חוטא ולא לו.

עד כאן השיח בין אביי לרב זירא ובהקשר של "ההוא רעיא". דברי הגמרא מכאן ואילך: "דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרעיא היכי מסרינן...", הם בירור עקרוני בנוגע למסירת בהמות לרועים, שכאמור הם חשודים כגזלנים, ומעבר למקרה של "ההוא רעיא" שבו דנה בגמרא. הריטב"א הסביר:

"דאי לא תימא הכי, אנן חיותא לרעיא היכי מסרינן, הא עברינן משום 'ולפני עור לא תתן מכשול'". פירוש דאע"ג דהיכא דאית ליה בהמות מדידיה דבלאו דידן מצי עביד איסורא, לית ביה משום "ולפני עור" כדאיתא (עבודה זרה ו ע"א), מכל מקום אין לנו לגרום איסורא דמסייע ידי עוברי עבירה איכא. והכא נקטינן קרא לרווחא דמילתא.<sup>14</sup>

להישבע כי הוא חשוד, המפקיד יישבע ויטול הכול. תשובת הגמרא היא שגזרת חכמים שרועה פסול לעדות היא ברועה שרועה את הבהמות הפרטיות שלו, אך כשמדובר ברועה של אחרים הוא כשר לעדות כי אין חוששים שהוא ירעה אותן בשדות אחרים. בגליון (שיטה מקובצת, ה ע"ב) צוין הסבר אחר מדוע הקושיה "ותיפוק ליה..." טובה מהקושיה "והא גזלן הוא": "ותיפוק ליה וכו' פירש רש"י אדאביי מתמה. וצריך עיון וכי אינו מקשה יותר בטוב דהוה גזלן? ושמא יש לומר דזו קושיא טובה יותר דאז לא יוכל לתרץ שכנגדו קאמר, כיון דהם מסרו וידעו שהיה רועה ומרעה בהמתם בשדות אחרים". בהסבר דבריהם ודברי ראשונים אחרים שכתבו באופן דומה, ראה: אוצר מפרשי התלמוד, עמ' ריא-ריד.

<sup>14</sup> דברים דומים כתבו תוספות (שבת ג ע"א ד"ה בבא); ר"ן (שבת א ע"א מדפי הר"ף); רא"ש (שבת א, א), ועוד. ראה עוד במהר"ץ חיות (שבת שם).

עוד כתב הריטב"א:

ועוד דלמאן דמסרה ליה מעיקרא היכא דלית ליה בהמות אחריני דידיה ודעלמא, איכא משום ולפני עור ממש. ועוד דהכא דסתמא עביד איסורא ודאי, אפילו היכא דאית ליה לדידיה איכא משום ולפני עור, משא"כ בכוס יין לנזיר דאפשר דלאו למשתי בעי ליה.

כשמוסרים לרועה בהמות כשאין לו משלו ומשל אחרים, ההנחה הראשונית היא שהוא בוודאי ייכשל והמוסרים עוברים על "ולפני עור...". אם יש לו משלו ובוודאות הוא ירעה בשדה אחרים, אם מוסרים לו בהמות גם כן עוברים על "ולפני עור...".<sup>15</sup>

מה כוונת הריטב"א שהפסוק שנזכר בגמרא הוא "לרווחא דמילתא" ומדוע הוא הסביר כך? בנוסף, מדוע הריטב"א מיקד את המקרה במצב שבני העיר מסייעים לרועה? הריטב"א (עבודה זרה ו ע"ב) חזר על כך ופירט עוד, וגם הזכיר את דבריו בסוגייתנו:

כל היכא דמצי עביד איסור שלא על ידינו, ליתא משום "ולפני עור" ואף על פי שאפשר שהוא מרבה באיסור על ידינו, לא חיישינן. אבל מכל מקום אי תבע ליה בפירוש לאיסורא, נהי דמשום "ולפני עור" ליכא, אכתי [איכא] איסורא במילתא משום מסייע ידי עוברי עבירה, כל שאנו גורמין לו לעשות איסור או להרבות באיסור. וכדקיימא לן (גיטין סב ע"א) שאין מסייעין ידי ישראל בשביעית ואפילו לומר להם (הוחזקו) [התחזקו] אסור, ולא עוד אלא שאנו חייבין למחות בידו, דכל ישראל ערבין זה לזה, וכל שכן שאסור לגרום להם לעשות שום איסור או להרבות באיסור כלל, וכדאמרין בפרק שנים אוחזין (בבא מציעא ה ע"ב) "דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן", וכדפרישנא התם.

נראה להסביר שהריטב"א כמובן קיבל את דברי הגמרא שאם הרועה רועה בהמות של אחרים הוא רועה אותן בשדות הפקר. אך הוא דן כשמוסרים לרועה בהמות והוא רועה יחד איתן גם בהמות שלו, ואז יש חשש שהוא ירעה בשדות של אחרים. לפי הריטב"א אם לרועה יש גם בהמות משלו, ואז יש להניח שגם בלי הבהמות של בני העיר הוא היה רועה אותן בשדות אחרים, אין עוברים על "ולפני עור..." כי אין זה המקרה שנזכר בגמרא שאדם מושיט כוס יין לנזיר ואלמלי היה מגיש לו הוא לא היה נכשל. אך מכל מקום אסור לסייע לעוברי עבירה, ועל כן אין למסור בהמות לרועה גם אם הוא רועה יחד איתן את הבהמות שלו.

לפי הריטב"א הגמרא ציינה כאן את הפסוק "לרווחא דמילתא" במשמעות רחבה יותר. רועה חשוד כגזלן – אין הכוונה שהוא חשוד רק בהקשר לכך שהוא ירעה את הבהמות בשדות של אחרים ולא בשדות של הפקר, אלא ציטוט הפסוק "ולפני עור לא תתן מכשול" בא להזהיר את בעלי הבהמות שהם מוסרים את בהמותיהם לאדם שהוא חשוד על גזל באופן כללי, וכמו שקרה במקרה של "ההוא

<sup>15</sup> אחרונים רבים דנו בדברי הריטב"א הללו שלפיו גם אם אין עוברים ישירות על איסור "ולפני עור", בכל זאת אסור לסייע לאדם שיש סיכוי רב שהוא יעבור עבירה. ראה: הרב חיים יוסף דוד אזולאי, חיד"א (ברכי יוסף חושן משפט, סי' ט ס"ק ג); הרב עובדיה יוסף (שו"ת יביע אומר, ח, אורח חיים סי' לד, ח); הרב אליעזר וולדינברג (שו"ת ציץ אליעזר, יא, סי' סח), ועוד. הרב שלמה זלמן אויערבך (שו"ת מנחת שלמה, א, סי' לה) כתב: "הריטב"א שכתב, דאם בלאו הכי יש להרועה בהמות משלו, כיון שבלאו דידן נמי מצי עביד איסורא, לית ביה משום 'ולפני עור' ולא אסור אלא משום דמסייע ידי עוברי עבירה. וכידוע הרבו לתמוה על זה, דהא על כל בהמה נוספת יש עבירה חדשה של גזילה, ומאי נפקא מינה אם יש לו חיותא משלו או לא. ונראה, דכיון שהבהמה עצמה היא חפצא של היתר, לכן רק אם אין לו בהמות משלו ובזה שמוסר לו חיותא לרעות הוא מטיל עליו מיד שם 'רועה' אשר רואין אותו כגזלן, רק אז עובר ב'לפני עור'. וגם חושבני דאף גם בזה לא אמרו בגמ' 'והא קעבר' בלפני עור, רק אמרו 'והא כתיב', והיינו מפני שגם בזה אפשר דאינו עובר ממש ב'לפני עור'. יש להעיר שבגמרא הגרסה היא 'והא כתיב 'ולפני עור...' , אך כאמור הריטב"א גרס: "הא עברין משום 'ולפני עור...'".

רעיא" שהוא ניצל את העובדה שבאותו היום לא מסרו לו בעדים וטען שלא היו דברים מעולם, ואחר כך התברר שאכל שתיים מהן.<sup>16</sup>

דברי הריטב"א בתחילת הסוגיה "לא הוי מצטרף ליה לתלמודא לאורוכי כולי האי" הם בהקשר של הדיון בין אביי לבין רב זירא בנוגע לאפשרות להשביע את הרועה, ואיזו שבועה ניתן להשביעו. לשם כך אכן היה מספיק לומר שהיה רועה שמסרו לו בהמות ללא עדים ואחר כך אמר לא היו דברים מעולם. אבל הגמרא סיפרה את הפרט הזה שבכל יום מסרו לרועה את הבהמות בפני עדים, וכנראה גם החזירן בעדים, כדי שיהיה ניתן ללמוד מכך על דרכי הפעולה שנדרשות מבעלים של בהמות כשהם מוסרים אותן לרועים שחשודים כגזלנים על מנת שלא להכשיל אותם. אשר על כן בהקשר לדברי הגמרא: "אנן חיותא לרועה היכי מסרינן" נזכר גם: "והא כתיב 'ולפני עור לא תתן מכשול'", או אף לפי גרסת הריטב"א: "הא עברינן משום 'ולפני עור...'". דברי הגמרא: "אלא: חזקה, אין אדם חוטא ולא לו" מנמקים מדוע אין לחשוש שהוא ירעה את הבהמות בשדות של אחרים אלא בשדה הפקר. אבל כשלא מסרו לו באותו יום בנוכחות עדים, הוא ניצל זאת וטען שלא היו דברים מעולם, ואחר כך העידו נגדו שהוא אכל שתי בהמות. במקרה זה הוא חטא ובשבילו, להנאתו ולטובתו. יוצא אפוא שדברי הגמרא "והא כתיב 'ולפני עור לא תתן מכשול'" ובוודאי לפי גרסת הריטב"א: "הא עברינן משום 'ולפני עור...'". הם קריאה להתבונן באופן ההתנהלות עם רועים, שחשודים כגזלנים. יש מצבים שהתנהלות מסוימת של בעלי הבהמות עם הרועים תכשיל את הרועים והבעלים יעברו על איסור תורה, ויש מצבים שאמנם לא יעברו על איסור תורה, אך הם יסייעו בהתנהלותם לעוברי עבירה. המקרה של "ההוא רעיא" לפרטיו, הוא לימוד על אופן ההתנהלות כשמוסרים בהמות לרועים – "אנן חיותא לרועה, היכי מסרינן".<sup>17</sup>

## סיכום

נגד רועה שטען "לא היו דברים מעולם" ושהוא לא קיבל בהמות לרעות, באו עדים והעידו שאכל שתיים מהן. רב זירא אמר שעל פי דינו של רבי חייא קמייאא שעדות עדים על מקצת היא כמו הודאה במקצת של הנתבע עצמו, על הרועה לשלם עבור שתי הבהמות ולהישבע על השאר שבועת מודה במקצת. אביי טען שלא ניתן להשביעו כי גזלן פסול לשבועה, ורב זירא השיב שכוונתו הייתה שכנגדו יישבע – התובע.

הגמרא שאלה: "ותיפוק ליה דהוה ליה רועה, ואמר רב יהודה: סתם רועה פסול!". רש"י הסביר ששאלת הגמרא היא מדוע אביי הקשה שהרועה פסול לשבועה כי התברר שהוא גזלן, הרי סתם רועה פסול לעדות ולשבועה. על קושיה זו השיבה הגמרא שרועים פסולים לעדות כשהם רועים את הבהמות הפרטיות שלהם, אך הם אינם חשודים על גזל כשהם רועים בהמות של אחרים, כי במקרה כזה אין להם שום רווח והנאה מרעייה בשדות של אחרים.

<sup>16</sup> בגמרא (קידושין פב ע"א; ירושלמי קידושין ד, יא) נזכרה אמירה של אבא גוריון איש צדין שאמר משום אבא גוריא שכדאי מאוד שאדם לא ילמד את בנו כמה אומניות ובהן נזכר גם "רועה", והסיבה היא: "שאומנותן אומנות ליסטים". רש"י (ד"ה רועה) פירש: "רועה – בהמות שלו שמעבירן לרעות בשדה אחרים". רבנו יהונתן מלונגיל, הרב יוסף חביבא (נימוקי יוסף, קידושין לג ע"ב בדפי הר"ף) ועוד ראשונים הוסיפו שאם הוא רועה בהמות של אחרים אין לחשוש כי אין אדם חוטא ולא לו.

<sup>17</sup> יש לציין שהריטב"א ציין את הפסוק "ולפני עור..." גם בהסבירו את הדיון בגמרא (ה ע"ב) בנוגע לשבועת שניים או חזין. רבי יוחנן אמר שהנימוק לשבועה הוא: "שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו". הריטב"א הסביר: "פירוש תוקף שלא כדין משמע. והיינו דפרכין ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, ולא נרמי עליה שבועה דהא איכא משום 'ולפני עור'?" ופרקין דלא אמרינן האי מיגו דאפשר דבעי למגזל, ולא בעי למגזל ולאשתבועי בשקרא, ומשום שבועה מודה".

תלמיד רבנו פרץ הקשה על הסבר רש"י שבוודאי קושייתו של אביי "והא גזלן הוא" טובה יותר כי גזלן פסול לשבועה מהתורה, ואילו רועה פסול לעדות ולשבועה רק בעקבות תקנת חכמים שפסלו את שבועתם כי הם רועים בשדות של אחרים ומזיקים להם. מבין אחרונים הסבירו שכנראה רש"י סבר שגזלן פסול לשבועה מדרבנן, ותלמיד רבנו פרץ סבר שגזלן פסול לשבועה מהתורה, וכפי שחלקו בשאלה זו תוספות ורבי יהודה החסיד, ועל כן בכל מקרה מדובר על שבועות מדרבנן.

לדברינו גם אם מדובר בשתי שבועות שדרגתן שווה, יש יתרון בקושיה שאין להשביע רועה כי רועים חשודים על הגזל, אף שאין ידיעה ברורה שרועה זה גזל בעבר. אדם שעדים העידו נגדו שהוא גזל, פסול לשבועה כי הוא חשוד על ממון, וחשוד על ממון חשוד גם על השבועה. אך קושיית הגמרא לפסול רועה לשבועה גם ללא מידע שהוא גזל ממשהו, אלא כי זו גזרת חכמים על כל הרועים שלא יעידו כי הם חשודים שהם רועים בשדות של אחרים, היא עקרונית ורחבה הרבה יותר מאשר הצבעה על מקרה ממוקד שבו העידו על רועה שהוא גזל שתי בהמות.

הריטב"א פתח את פירושו לסוגיה בכך שהעובדה שמסרו לרועה את הבהמות בכל יום בנוכחות עדים, איננה משמעותית לדיון המרכזי בסוגיה מדוע אין משביעים רועה שהועד נגדו שהוא גזלן. בסוף הסוגיה הדיון התרחב לא רק בנוגע למסירת בהמות ל"ההוא רעיא" על בסיס המקרה שמופיע בגמרא, אלא נידונה שאלה שנוגעת לכל מי שמוסר בהמות לרועה. על פי חכמים כל רועה חשוד כגזלן ומסירה של בהמות לרועה שחשוד כגזלן היא מכשלה מבחינתו, ועל פי התורה אסור לעשות כן, "ולפני עור לא תתן מכשול". הריטב"א כתב עוד שיש מקרים שבהם הבעלים של הבהמות אמנם אינם עוברים על איסור "ולפני עור...", אך הם מסייעים במסירה זו לרועים שהם נחשבים עוברי עבירה.

הריטב"א כתב שהפסוק נזכר בסוגייתנו ל"רווחא דמילתא" ולדברינו כוונתו לומר שנדרש מכל מי שמוסר בהמות לרועה לתכנן ולחשוב מראש על כל פרט בהתנהלות שלו איתם כדי שלא להכשיל את הרועים הללו בעבירה שהם חשודים בה. הפרט הפותח את הסיפור בגמרא של "ההוא רעיא" שבכל יום היו מוסרים לו את הבהמות בנוכחות עדים, וכנראה גם חזרתם מהמרעה הייתה בנוכחות עדים, בא ללמד על התנהלות ראויה ונכונה עם רועים על מנת שלא להכשילם. המסירה והחזרה נעשות בנוכחות עדים על מנת שיהיה ברור כמה בהמות יצאו איתו למרעה וכמה צריכות לחזור. ראייה לכך שמסירה וחזרה באופן זה מונעת מכשול היא שבאותו יום שלא מסרו לו בנוכחות עדים, הרועה ניצל זאת ואמר שלא היו דברים מעולם. יש להוסיף עוד שהעדים שהעידו שהוא אכל שתיים מהבהמות שהוא נתבע עליהן, לא העידו בכך שנמסרו לו בהמות באותו יום, אך עדותם הועילה לכך שהתובע שכנגדו יוכל להישבע כי הרועה פסול לשבועה.